

Delårsrapport

Januari – augusti 2019

Förord

Denna uppföljning avser regionens samlade uppdrag och ekonomi och utgår från innehållet i Regionplan 2019-2021.

Delårsbokslutet innehåller en redovisning av målområdena i Regionplanen. För de mätbara mål och indikatorer som ska följas upp på delår, redovisas också periodutfall och helårsprognos. Där så varit möjligt, har prognos bedömts även för några indikatorer som normalt sett följs upp på årsbasis.

I redovisningen används trafikljus:

Grönt: Uppfyllt/Utveckling i önskad riktning

Gult: Delvis uppfyllt/Oförändrad utveckling

Rött: Ej uppfyllt/Utveckling i oönskad riktning

Efter redovisningen av målområdena presenteras det ekonomiska delårsbokslutet per den 31 augusti tillsammans med en helårsprognos som bygger på delårsbokslutet. Här ingår resultatanalys, verksamheternas prognostiserade resultat för 2019, regionens investeringar och en framtidsbedömning.

Delårsrapporten innehåller också en redogörelse över bolag och samverkansorgan och sist finns övriga finansiella rapporter.

Delår 2 granskas av revisionen.

Innehåll

Sammanfattning	3
Nöjda invånare i en attraktiv region	4
En god och jämlik hälsa	7
En effektiv verksamhet av god kvalitet	9
Stolta och engagerade medarbetare och uppdragstagare	14
En stark och uthållig ekonomi.....	16
Ekonomisk helårsprognos.....	20
Bolag och samverkansorgan	24
Driftredovisning och investeringar	25
Resultaträkning, noter.....	26
Balansräkning	28
Kassaflödesanalys.....	29

Sammanfattning

Invånarperspektiv

Under årets andra tertiäl har pågående projekt och utvecklingsarbeten fortsatt. Vårdgarantifunktionen som inrättades i början på året har funnit sina former och stödjer både patienter och verksamhet. Inom e-tjänstområdet fortsätter utvecklingen av smarta tjänster riktade till både patienter, resenärer och andra grupper.

Vid halvårsskiftet genomfördes uppföljning av det regionala utvecklingsprogrammet, RUP:en, tillsammans med berörda intressenter. På totalen, visar programmets indikatorer att utvecklingen går åt rätt håll. De insatsområden som utvecklats bäst är Rätt kompetens, Dynamiskt näringsliv och Effektiva kommunikationer.

Verksamhetsperspektiv

Vårdgarantivårderna har försämrats för både besök och operation/åtgärd sedan delår 1 och det gäller även för Barn- och ungdomspsykiatrin. En liten förbättring syns vad gäller Akutmottagningen.

Ett nytt exempel på e-lösning och förändrat arbetsätt som tillkommit sedan delår 1 är att regionen under hösten, som första pilot ihop med 1177, ska testa bilder från patienter som stöd i telefonrådgivningsarbetet.

Inom kollektivtrafiken har insatserna för att minska betaltiderna ombord på bussarna givit god utdelning med en nära 20-procentig minskning jämfört med föregående år.

Arbetet med ett nytt akutsjukhus i Västerås fortskrider. Under perioden har omfattande arbeten i olika delprojekt genomförts, och nu fortsätter ett grannliga planeringsarbete innan nästa fas, projektering, kan inledas.

Inom kvalitetsområdet löper arbetet på. De nationella initiativen hanteras och införs i verksamheten och det systematiska patientsäkerhetsarbetet fortskrider. Förberedelser och initiativ pågår också

inom ramen för utvecklingen av "Nära vård" och den samlade hälso- och sjukvården i länet.

Medarbetar-/uppdragstagarperspektiv

Regionens insatser för att skapa en systematisk kompetensförsörjning fortskrider enligt plan.

Lyckade marknadsföringsinsatser har bland annat resulterat i fler ansökningar till specialistsjuksköterska och sjuksköterska. Trots detta kämpar regionen med frågan om inhyrd personal och arbetar efter en nedtrappningsplan. För att nå ett oberoende av inhyrda läkare, är en väg att öka återväxten med hjälp av fler ST-läkare, främst inom psykiatri, primärvård och anestesi.

Arbetsmiljöarbetet fortsätter inte bara planenligt, det förstärks. Arbetsplatser med hög och/eller ökande sjukfrånvaro ges extra stöd och förstärkta åtgärder planeras.

Den samlade sjukfrånvaron inom regionen ligger kvar på samma nivå som föregående år vid samma tidpunkt, men med stor variation mellan olika verksamheter.

Ekonomiperspektiv

Regionens underliggande problem med stora underskott i delar av driftverksamheten kvarstår och nettokostnadsutvecklingstakten är fortsatt för hög. Prognostiserad nettokostnadsökning för året är 4,8 procent, vilket ska sättas i relation till kravet på att komma ned i en ökningstakt på 3 procent. Prognosen är att regionen inte kommer att klara sitt resultatmål för året.

Det är viktigt att pågående åtgärder och förändringsarbeten får tillräcklig kostnadsdämpande effekt, så att planerade investeringar kan genomföras och effekterna av en förändrad kostnadsutjämningshanteras.

Nöjda invånare i en attraktiv region

Resultatmål	Indikator	Önskat läge	Prognos helår
Invånarna ska ha förtroende för regionens tjänster	Andel invånare som har förtroende för hälso- och sjukvården	↑	-
	Andel invånare som anser att väntetiderna i hälso- och sjukvården är rimliga	↑	-
	Andel invånare som är nöjd med kollektivtrafiken	↑	-
Tillväxten ska vara hållbar i hela regionen	Regional utveckling enligt RUP ¹	↑	Grön
Program			
• Regionalt utvecklingsprogram (RUP) • Region Västmanlands digitaliseringsstrategi • Regional digital agenda			

Nöjda invånare

Hälso- och sjukvård

Ett sätt att öka delaktigheten och tillgängligheten är tillgång till information och möjlighet att använda e-tjänster. Utvecklingen har fortsatt under 2019, både i form av införande och pilotverksamhet. Invånarnas upplevelser och erfarenheter tas tillvara i utvecklingsarbetet. Ett exempel som tillkommit sedan förra delårsrapporten är information om Patientnämnden nu finns på 1177 Mina vårdkontakter. Fler exempel finns i avsnittet En effektiv verksamhet.

Den vårdgarantifunktion som inrättades i maj är nu etablerad och i drift. Sedan starten 21 maj och fram till och med sista augusti har knappt 1 300 patienter kontaktats. Av dessa har cirka en tredjedel accepterat erbjudande om annan vårdgivare. Uppgifterna avser både besök och behandling/åtgärd.

Kultur, idrott och folkhälsa

Region Västmanland samarbetar med och ger stöd till Västmanlands idrottsförbund som driver verksamhet inom kultur och idrottsområdet som kallas #Idrotthjärtakultur.

Det har genomförts läsprojekt i olika idrottsföreningar, teater för att stärka självkänsla bland idrottsaktiva, trollkarlar och cirkus (både att se och utöva) under idrottsträningar, lärande via bild och form i skrift och tal kopplat till idrott.

Kollektivtrafik

Kundnöjdheten som sjönk i början på året har börjat återhämta sig. Andelen resenärer som är nöjda

med kollektivtrafiken uppgår till 71 procent. Trafiken har stabiliserats, främst busstrafiken, medan tågtrafiken fortfarande har vissa störningar som ställer till det för länets pendlare. Allmänhetens nöjdhet visar ett resultat på 59 procent, vilket är en liten minskning mot förra årets resultat på 62 procent.

Kundnöjdheten för färdtjänst och sjukresor, har minskat något vad gäller hela resan och uppgår till 87 procent. Nöjdheten med bemötandet vid beställning av resan uppgår till 94 procent.

Attraktiv region

Uppföljning av Regionalt utvecklingsprogram (RUP)

Västmanlands regionala utvecklingsprogram innehåller sex insatsområden som alla ska verka för att nå det övergripande målet, "En hållbar tillväxt och utveckling inom Västmanland".

Delmålen i RUP följs upp med hjälp av olika indikatorer. Att delmål och indikatorer används beror på att det inte går att mäta huvudmålen "direkt". 2018 nåddes 68 procent av delmålen vilket är bättre än året innan då 51 procent av delmålen nåddes, och indikatorn RUP markerades därmed som grön ovan. Nedan kommenteras delarna:

God livsmiljö är på totalen oförändrad. Andel flyktningar som fått arbete minskade något och blev därmed röd. Men antalet brott per invånare minskar så den blir grön.

¹ Indikatorn avser utfall föregående år, d v s här 2018.

Rätt kompetens starkare. Det förklaras av att antalet företag och organisationer som har svårt att rekrytera minskat något. Arbetslöshet bland kvinnor har minskat något, och andelen förstahandssökanden till MDH:s ingenjörsutbildningar har ökat något.

Dynamiskt näringsliv starkare: Större riskkapitalandel men också att antalet nystartade företag nu ökar. De har tidigare minskat svagt.

Vad gäller den ekonomiska utvecklingen framöver förutser många bedömare en svagare konjunktur än vad som har varit fallet de senaste åren. Det innebär att det sannolikt blir svårare att nå målen inom områdena "rätt kompetens" och "dynamiskt näringsliv" framöver.

Effektiva kommunikationer starkare: Minskad res-tid med tåg till Stockholm, mindre användande av bil.

Effektiv energianvändning svagare: Produktion bio-gas har inte ökat. Minskade något.

Stark regional attraktivitet försämrades något på grund av färre besökare på länsmuséet. Muséet har tidvis varit stängt för att bygga upp ny basutställning vilket förklarar att antalet besökare var något lägre än väntat. Redan nu kan dock konstateras att antalet besökare återigen är högt.

Regional utvecklingsstrategi

RUS-projektet löper huvudsakligen enligt plan. Remiss har skickats ut och arbete kring lärplaner och uppföljningssystem har genomförts under perioden.

Näringsliv

Arbetet med att ta fram en mer detaljerad kommunikationsstrategi för Näringsliv har slutförts. Kommunikationsinsatser har börjat genomföras, såhär långt framförallt med fokus på företagsstöd. Med hjälp av ambassadörer som beskriver vilka satsningar som kan göras är ambitionen att nå en större spridning av sökande. I projektet Jämställd regional tillväxt som avslutats, identifierades en underrepresentation av kvinnor och utlandsfödda.

Arbetet för ett ökat nyföretagande i länet har fortsatt. Sex av länets tio kommuner har gått in i den nya gemensamma nyföretagarrådgivningslösningen med Nyföretagarcentrum som utförare. Övriga kommuner har tidplan för övergången. Regionen genomför träffar med Nyföretagarcentrum och Almi, med flera för att säkerställa att ett effektivt samspel sker kring nyföretagandearbetet.

Ett projekt kring socialt företagande har satts igång. Arbetet sker i samarbete med andra aktörer i länet.

Arbetet tillsammans med länets viktiga nyckelaktörer inom innovationsfrämjande och internationalisering har fortsatt att utvecklas. I det gemensamma projektet kring Smart Specialisering som drivs i Östra Mellansverige, med Region Västmanland som projektägare, har nu resurser i form av projektkoordinator, både för huvudprojekt och delprojekt, tillsatts. Detta har gjort att insatser kommit igång inom de olika utmaningsområdena; Industri, Energi, Livs-medel och Life Science/välfärdsteknik.

Ett samverkansprojekt drivs under året inom kommersiell service.

Kompetensförsörjning

I arbetet med kompetensförsörjning har kompetensförsörjningsstrategin varit på remiss. Remissva-ren ska sammanställas och lyftas till kompetensrådet. I strategin ringas prioriteringar för arbetet in. Ett arbete har påbörjats med att ta fram nulägesbeskrivningar inom kompetensförsörjningsområdet.

Satsningar görs på kompetensutveckling hos anställda i företag. I ett större projekt som drivs tillsammans med övriga län i Östra Mellansverige, har behovsinventering gjorts och nu kommer utbildningar att genomföras.

Arbetet med att etablera effektiva strukturer för validering på regional nivå har planerats och påbörjats, liksom ett projekt kring utlandsföddas etablering på arbetsmarknaden med Region Västmanland som projektägare.

Turism

Handledning inom digital kommunikation och rådgivning inom kvalitet och hållbarhet genomförs löpande med turismföretag. Projekt för tematisk utveckling inom natur- och kulturturism genomförs enligt plan. Förberedelser inför höstens lansering av forskningsprojekt om beteendeekonomi för besöksnäringen pågår.

Regional digital agenda

Samverkan med kommunerna sker genom olika nätverk för att utbyta information och erfarenheter samt främja gemensamma aktiviteter. Norbergs kommun har under perioden gått med i Bredbandslyftet, ett program för vägledning till kommuner som vill se över strategiska vägval i bredbandsfrågor.

Infrastruktur

Genomförandet av den regionala transportinfrastrukturplanen 2018–2029 fortsätter. Flera stora infrastrukturprojekt finns med i planerna för perioden och det pågår ett intensivt arbete för att kunna verkställa produktion av både stora projekt som exempelvis E18 Köping-Västjädra och mötesspåret Ramnäs-Brattheden som mindre projekt som gång och cykelvägar mellan Kumla Kyrkby-Ransta.

Strukturbildsarbetet fortsätter enligt plan. Arbetet med "kollektivtrafikhärla bostadsbyggande" har påbörjats. Det ska ge underlag för planering av såväl trafik som bostadsbyggande. Projektet blev en del av årets upplaga av Framtidsverkstad. För att skapa en attraktivare kollektivtrafik bidrog ungdomar i Västerås till att både identifiera problem och även finna lösningar på detta. Både intressanta och tänkbara aspekter för en mer attraktiv kollektivtrafik lyftes.

En god och jämlik hälsa

Resultatmål	Indikator	Önskat läge	Prognos helår
Invånarnas hälsoläge ska vara gott och jämlikt	Andel vuxna invånare med självupplevd god hälsa	↑	-
	Skillnader i självupplevd hälsa mellan socio-ekonomiska grupper	↓	-
	Andel ungdomar med fullgod psykisk hälsa i årskurs 9 och år 2 i gymnasiet	↑	-
	Genomsnittligt antal skadade tänder hos den mest sjuka tredjedelen av undersökta 12-åringar	↓	-
Program			
<ul style="list-style-type: none"> • Program och handlingsplan för hälsoinriktat arbete • Handlingsplan för jämlik vård 			

Hälsoinriktat arbete

Arbetet med att se över styrning och ledning av det hälsoinriktade arbetet (inklusive riktlinjer, program och handlingsplaner) påbörjades under första tertialet. En del i denna översyn har varit att granska alla förvaltningsplaner för att följa upp huruvida programmet har lett till aktiviteter i linjeorganisationen. Det fortsatta arbetet kommer bli att kopplas till utvecklingen av Nära vård.

Tidiga insatser för att minska kronisk sjukdom och cancer

Arbetet fortsätter enligt plan. Stor del av arbetet vilar dels på Cancerpreventionsplanen för Uppsala-Örebro sjukvårdsområde och dels på arbetet som sker i Expertgrupp för Levnadsvanor och inom ramen för kunskapsstyrningen.

Inom kunskapsstyrningen har ett nationellt programområde (NPO) gällande levnadsvanor startat. För närvarande genomförs en nulägesanalys för att identifiera de kunskapsgap som föreligger.

Ett exempel på regionens arbete med levnadsvanor är att varje vårdcentral under 2019 har valt ut två levnadsvanor att arbeta extra med. Arbetet kommer återredovisas i slutet av året.

Ett exempel på verksamhet som arbetar hälsoinriktat är Hälsocenter Västmanland (HCV). Hänvisningar av patienter från primärvården respektive sjukhuskliniken har ökat från 27 procent till 41 procent respektive 10 procent till 17 procent jämfört med delår 2 2018.

Införandet av digitala vårdmöten genomförs enligt plan. Samma gäller för införandet av avvänjningsstöd inom riskbruk av alkohol.

Folkhälsoarbete

Befolkningsundersökningar och analyser

Under delår 2 har planeringsarbetet för Liv och hälsa – ung gått in i en mer intensiv fas, där bland annat enkäten har testats och utvecklats tillsammans med skolelever. En nyhet i den kommande enkäten kommer vara frågor kopplat till att barnkonventionen blir lag. Enkätundersökningen kommer genomföras i början av 2020.

Psykisk hälsa

Insatsen med programmet YAM (Youth Aware of Mental health) pågår enligt plan. Diskussioner med kommunerna om huruvida insatsen ska fortlöpa och finansieras efter årsskiftet pågår.

Kunskapssammanställningen kring psykisk ohälsa har påbörjats enligt plan och beräknas lanseras i början av 2020.

Samarbetet mellan primärvården, Västerås stad och Hälsocenter Västmanland om hälsan på socialpsykiatriska boenden pågår enligt plan.

Självordsprevention

Handlingsplan för suicidprevention är i behov av omarbetning och planeringen av detta arbetet kommer ske under hösten.

En revidering av Regionens grundutbildning i suicidprevention har arbetats fram under våren och utbildningen genomfördes med goda resultat i maj.

Under året har bland annat Vuxenpsykiatri, BUP och Primärvården arbetat fram eller omarbetat vårdprogram kring suicidnära patienter för sina verksamheter. Rutiner inom slutenvården har stärkts, till exempel omhändertagande inom Västmanlands sjukhus.

Barntandvård

För äldre är tandvården ett viktigt område. Den uppsökande verksamheten *tandvård för personer med stora behov* är en viktig del av vården för äldre. Särskilt då den äldre bor hemma i ordinärt boende

och har ett omfattande personligt omvårdnadsbehov samt får hjälp med att utföra daglig munvård. Vid besöket utförs en enklare bedömning av munhälsan och råd ges om hur munvården bäst ska utföras.

Av de personer som har tackat ja till uppsökande verksamhet har 2 267 (knappt 64 procent) besök utförts. 193 besök av dessa har utförts i ordinärt boende, vilket motsvarar nästan 62 procent av de som bor i ordinärt boende och tackat ja till uppsökande verksamhet.

Hot och våld i nära relationer

Under perioden har faktaunderlag tagits fram för att planera arbetet inom ramen för statsbidraget.

En effektiv verksamhet av god kvalitet

Resultatmål	Indikator	Önskat läge	Prognos helår
Verksamheten ska bedrivas med god tillgänglighet	Andel patienter som får sin vård minst enligt vårdgarantin	↑	Röd
	Nyttjande av e-tjänster, andel till 1177s e-tjänster anslutna invånare	↑	-
Verksamheten ska bedrivas på rätt vårdnivå	Täckningsgrad	↑	-
Verksamheten ska bedrivas med god kvalitet	Medicinsk kvalitet	↑	-
	Patientsäkerhet	↑	-
Verksamheten ska bedrivas med god hushållning av resurserna	Miljö- och klimatpåverkan: Uppfylla program	↑	-
	Nettokostnadsökningstakt ²	↓	Röd

Program

- Regionalt utvecklingsprogram (RUP) med tillhörande strategier och handlingsplaner
- Program för patientsäkerhet
- Miljöprogram
- Primärvårdsprogram
- Regional kulturplan
- Trafikförsörjningsprogram för kollektivtrafik

Tillgänglighet

Nationell vårdgaranti 0-3-90-90

Region Västmanland uppnår inte vårdgarantins måluppfyllelse, och bedömningen är att den inte kommer att kunna uppnås till slutet på året och därmed prognostiseras indikatorn som röd.

Den nya fördjupade och yrkesneutrala uppföljningen med medicinsk bedömning inom 3 dagar i primärvården går i dagsläget inte att ta fram för januari-augusti. Under hösten kommer statistik för hela året att kunna ses på väntetider.se.

Specialistvården ligger på ungefär samma nivå i år för vårdgarantins måluppfyllelse jämfört med 2018. En viss förbättring kan ses när det gäller operation/åtgärd under första halvåret.

Barn- och ungdomspsykiatrien uppfyller inte vårdgarantin 30/30 gällande första besök samt utredning och behandling. Måluppfyllelsen har fortsatt försämrats.

Inom alla verksamheter pågår ett arbete med att kvalitetssäkra registrering och uppdatera/reNSA väntelistor.

Översikt utfall augusti 2019 jämfört december 2018

Primärvård ³		Aug 2019	Dec 2018
0	Kontakt samma dag	-	-
3	Besök leg personal inom 3 dgr	82 %	-
Specialiserad vård			
90	Första besök inom 90 dagar	73 %	79 %
90	Operation/åtgärd inom 90 dgr	67 %	67 %

0 – Telefontillgänglighet primärvård

Det finns tre olika återuppringningssystem som används av vårdcentralerna i Västmanland och dessa system har alla olika upplägg. Arbetet fortgår under 2019 med att få in likvärdiga och jämförbara uppgifter för telefontillgänglighetsstatistiken från de olika återuppringningssystemen och att skapa förutsättningar för automatisk överföring av statistik månadsvis.

² Se under avsnitt "En stark och uthållig ekonomi".

³ Fortfarande råder problem att sammanställa dessa uppgifter. Målet är att kvalitetssäkrad statistik ska kunna redovisas senare under hösten 2019.

3 – Besök primärvård

Den förstärkta vårdgarantin, lagändringen som infördes den 1 januari 2019, innebär att patienter som kontaktar primärvården för ett nytt eller försämrat hälsoproblem har rätt till en medicinsk bedömning inom 3 dagar. Sedan i juli går statistiken att se publikt på väntetider.se, och inom kort kommer alla årets månader finnas publicerade enligt krav från SKL. Under juli var tillgängligheten till medicinsk bedömning inom tre dagar 82 procent.

90 – Besök specialiserad vård

Måluppfyllelsen för första läkarbesök inom specialistvården inom 90 dagar uppfylls till 73 procent vilket är en försämring sedan årsskiftet med 6 procentenheter, jämfört med augusti 2018 har måluppfyllelsen förbättrats med 1 procentenhet.

90 – Operation/åtgärd specialiserad vård

Måluppfyllelse för operation/åtgärd inom 90 dagar är 67 procent vilket ligger på samma nivå som vid årsskiftet. Jämfört med augusti 2018 ses en förbättring med 14 procentenheter. Den största framgångsfaktorn är operationsklinikens förbättrade kapacitet men flera kliniker har även jobbat aktivt med att rensa sina väntelistor. Vid jämförelse mot andra regioner ligger Västmanland 9 procentenheter över riksgenomsnittet.

Övriga väntetider

Barn- och ungdomspsykiatri

Väntetiderna för genomfört första besök och fördjupad utredning/åtgärd för barn och unga inom 30 dagar har fortfarande en otillfredsställande måluppfyllelse. En orsak till detta är att man upptäckt flera felregistreringar där återbesök har registrerats som nybesök.

Tillgänglighet för första besök inom barn- och ungdomspsykiatri är i augusti 14 procent som kan jämföras med måluppfyllelsen vid årsskiftet som var 37 procent. Jämfört med augusti 2018 har måluppfyllelsen minskat med 26 procentenheter.

Måluppfyllelsen för andelen barn som erhållit fördjupad utredning/åtgärd under augusti är 25 procent vilket innebär att den har försämrats med 16 procentenheter sedan årsskiftet. Jämfört med augusti 2018 har måluppfyllelsen försämrats med 7 procentenheter.

I dagsläget har totalt 417 barn väntat mer än 30 dagar på fördjupad utredning, vilket är en ökning jämfört med augusti 2018 då det var 356 barn som väntade.

Akutmottagning

Målet för antalet färdigbehandlade patienter inom 4 timmar på akutmottagningarna är 70 procent vilket är en förbättring med 2 procentenheter jämfört med augusti 2018 då måluppfyllelsen var 68 procent. Jämfört med december 2018 har måluppfyllelsen förbättrats med 4 procentenheter.

Hjälpmedel

Hjälpmedelscentrum har förbättrat tillgängligheten. Andelen utprovningar som erbjudits inom 15 dagar är 81,9 procent, en ökning med 3,7 procentenheter jämfört med delår 2 2018. Andelen besvarade telefonsamtal ökade med 1 procentenhet jämfört med delår 2 2018. Andelen slutförda reparationer inom 5 dagar har ökat 0,2 procentenheter jämfört med delår 2 2018. Detta trots att andelen ärenden har ökat, ett resultat av förändrade arbetssätt och uppföljning. Hjälpmedelscentrum har en god tillgänglighet för snabb utskrivning från sjukhus.

Digitala tjänster

Verksamhetsutveckling genom digitalisering pågår planerligt utifrån regionens handlingsplan för digitalisering.

Hälso- och sjukvård

Allt fler invånare hanterar sina ärenden via e-tjänsterna. Närmare 65 procent av antalet invånare har loggat in på e-tjänsterna via 1177.se. Fler nya mottagningar har startats upp, bland dem även privata specialistmottagningar.

Under 2019 pågår pilotprojekt med digitala vårdmöten där de patienter som önskar ska kunna få digital kontakt med sin vårdcentral. I första skedet gäller detta planerade besök och piloter pågår bland annat inom verksamheterna primärvård, ortopedi, ungdomsmottagning och psykiatri. Pilotverksamheten har utvidgats till att innehålla fler enheter och är förlängd för att inhämta ytterligare erfarenheter från verksamheter och patienter som deltagit för ett regionen på så sätt ska stärka sitt lärande i digitaliseringsprocesser.

Digitala vårdmöten för KOL-patienter har införts, patienten följs upp i hemmet utan att behöva ta sig till lungmottagningen (en patientgrupp som har

svårigheter att förflytta sig). Målet är att öka patientens livskvalité och minska antalet återinläggningar.

I e-tjänsten Journalen pågår arbetet med att kunna visa information från vuxen-, barn- och ungdomspsykiatri samt ungdomsmottagningar i regionen.

Inom Region Västmanland erbjuds nu iKBT-program för depression, stress, sömn, självkänsla och smärta samt fyra varianter av program för ångest. Totalt nio program. iKBT är infört vid tretton vårdcentraler, elva offentliga och två privata. Införandet av iKBT fortsätter.

E-tjänsten webbtidbokning fortsätter att införas vid mottagningar i regionen. Just nu är efterfrågan störst från specialistmottagningar. Alla vårdcentraler erbjuder tjänsten i olika omfattning.

Inom ramen för samarbetet mellan Inera och regionerna kopplat till 1177 Vårdguiden på telefon, är Västmanland under hösten först i landet med att testa bilder som stöd i rådgivningsarbetet. I de fall där en bild kan tänkas underlätta rådgivningen kommer patienterna att tillfrågas om de vill delta i försöket. Möjligheten att skicka in bilder, som komplement till rådgivningen, kommer finnas september-november i år. Därefter kommer testpiloten utvärderas för att se om bilder i sjukvårdsrådgivningen kan bli en permanent verksamhet.

Kollektivtrafik

Kollektivtrafikförvaltningen arbetar med att på olika sätt minska betalningstiden ombord på bussarna. Utökning av antalet ombud, utveckling av appen, kampanjer med mera har gett resultat; januari-juli 2019 har antalet köp på bussarna minskat med nästan 20 procent jämfört med föregående år. I juni infördes möjlighet att betala med swish på Mina sidor.

När det gäller att lära känna kundernas behov har Kundresan genomförts; en kartläggning av kundens behov före, under och efter köp/resa. En översyn är påbörjad av utbudet när det gäller till exempel produkter och priser.

Kultur

Arbetet med Kulturverksamhet utgår från den antagna Regionala kulturplanen och löper på enligt plan.

Under januari till augusti har läns museet haft 59 153 besökare vilket är en ökning med 3836 besökare jämfört med 2018. Museet har bland annat er-

bjudit besökarna syntolkade visningar i utställningen Människor och motorer - berättelsen om Mimer. Läns museets kulturmiljövårdsavdelning har under sommaren 2019 inventerat ca 3000 byggnader i Skinnskatteberg i samverkan med Skinnskattebergs kommun och Länsstyrelsen.

Projektet "Ett kulturliv för alla Konst" har framgångsrikt haft aktiviteter som utställningar, workshops och residens i alla länets kommuner med både internationellt erkända konstnärer och professionella konstnärer från Västmanland. Konstområdet har stärkts upp med det lokala engagemanget och 1 oktober påbörjas sista projektåret som finansieras med medel från regionen, kommunerna och Statens Kulturråd.

Vård på rätt vårdnivå

Ett arbete har inletts i samverkan med länets kommuner som syftar till en gemensam färdplan mot Nära vård. Detta arbete fortsätter och i början på oktober kommer en större workshop att genomföras tillsammans med kommunerna.

Under perioden har också förberedelser pågått internt inom regionen för att justera organisationen i syfte att stärka förutsättningarna för ett mer samordnat arbete inom hela hälso- och sjukvårdssystemet.

Målet för omställningen mot Nära vård är att skapa en god, nära och samordnad vård och omsorg som främjar jämlik hälsa.

Nytt akutsjukhus

Program Nytt Akutsjukhus Västerås har under perioden löpt planenligt. Programmet har avslutat skedet "lokalplanering" och ett antal förstudier till den fortsatta planeringen. Regionfullmäktige beslutade i juni i år om att fortsätta planeringen inför projekteringsfasen av det nya akutsjukhusets första etapp.

I det kommande skedet planeras programmet utifrån fullmäktigebeslut i juni 2019 och intentionerna i dokumentet "Lokalplanering för Nytt Akutsjukhus Västerås Etapp 1".

I planeringen behöver programmet säkerställa att sjukhusbyggnaden får hög grad av generalitet, flexibilitet och standardisering för att säkerställa ett långsiktigt fungerande och kostnadseffektivt akutsjukhus. Till detta kommer att programmet behöver säkerställa att sjukhuset i sin helhet får rätt funktion över tid. Detta innebär att programmet kommer

behöva pröva verksamheternas bedömda krav och framtagna principiella lösningar.

Ett antal utredningar kommer att behöva genomföras innan projekteringsarbetet kan starta. Utöver detta pågår planering för att skapa förutsättningar i form av bemanning och processer för det fortsatta arbetet. Nedan följer en beskrivning av vad de olika projekten inom programmet gjort under perioden.

Projekt Verksamhet

I lokalplaneringen har Projekt Verksamhet arbetat tillsammans med berörda verksamheter. Arbetet har sammanställts i en nulägesbeskrivning av de upplevda förutsättningarna i att bedriva framtidens vård i befintliga lokaler. Förutsatt att det sker en verksamhetsutveckling och införande av nya arbetsätt har verksamheterna beskrivit sin målbild och konkretiserat framtida behov. Det pågår ett arbete med att säkerställa patientsäkra samband och flöden under samt efter det att verksamheterna har flyttat in.

Projekt Utrustning

Projekt Utrustning har genomfört en omfattande kartläggning av det bedömda behovet av utrustning för det nya akutsjukhuset. En av planeringsförutsättningarna är att flytta med så mycket befintlig utrustning som möjligt. Inom vissa områden kommer det att ske fördjupade förstudier.

Projekt Vårdbyggnad, Försörjning och Fastighet

Utifrån verksamheternas bedömda behov av ytor och programmets budgetram, har projektet definierat vårdbyggnadernas storlek (m²) samt tagit fram förslag på utformning. I den fortsatta planeringen och inför projekteringen pågår upphandling av konsulter, exempelvis arkitekter.

Ett antal förstudier har genomförts för att identifiera vilka åtgärder och investeringar som krävs för att säkerställa tekniska förutsättningar för uppförandet av ett nytt akutsjukhus, dessa är en del i beslutsunderlagen för fortsatt planering. Åtgärder som behövs för programmet i fråga om mark och vägar samlas och redovisas i en strukturplan för sjukhusområdet i Västerås, vilken färdigställs under hösten 2019.

En del av arbetet med strukturplanen är att tillsammans med kollektivtrafikförvaltningen och kommunen ta fram framtida sträckning av busslinjer till sjukhusområdet.

Kvalitet inom hälso- och sjukvården

Arbetet med att förbättra hälso- och sjukvårdens kvalitet får bland annat stöd av Vården i siffror. Rådet för kunskapsstyrning analyserar målnivåer och resultat av andra indikatorer till stöd för verksamheterna.

Kunskapsstyrning

Etableringen av strukturen för kunskapsstyrning har fortsatt. Uppbyggandet av regionala programområden pågår och Västmanland representerar sjukvårdsregionen i tre nationella programområden. På hemmaplan tar arbetet också form med lokala råd, grupper och kunskapsbärare.

Nationella riktlinjer

Efter regionstyrelsens beslut om att ställa sig bakom Samverkansnämndens rekommendation gällande nationella riktlinjer för stroke, levnadsvanor och schizofreni, pågår nu kartläggningsarbete och prioritering av åtgärder. Gapanalyser för epilepsi, endometriosis och psoriasis bearbetas inom berörda kliniker inför beslut i Regionstyrelsen i höst.

Patientsäkerhet

Region Västmanlands arbete för att minska antalet vårdskador har pågått planenligt under perioden.

Inför årets sommarperiod gjorde verksamheterna ett bra förarbete som resulterade i en på många håll god platssituation och antalet överbeläggningar och utlokaliserade patienter kunde hållas nere.

För att identifiera skador i vården används olika metoder, bland annat punktprevalensmätningar av trycksår och vårdrelaterade infektioner. Mätningarna ger kunskap om förekomst och riskfaktorer. Huvudsyftet är att ge ett underlag för lokalt förbättringsarbete.

Trycksår

Mars månads mätning 2019 visade på en förekomst av trycksår hos 15,3 procent av de inläggande patienterna, och i maj månads mätning hos 12,1 procent av patienterna. Rikets resultat var 12,3 procent. För att ytterligare minska trycksårsförekomsten, och särskilt de sjukhusförvärvade trycksåren, genomförs utbildningar och insatser för ett preventivt arbetssätt genom hela vårdkedjan.

Vårdrelaterade infektioner

I mars månads mätning 2019 presenterades en förekomst av vårdrelaterade infektioner hos 8,8 procent av de inläggande patienterna. Resultatet i riket i stort var 9,2 procent.

Att förebygga vårdskador är ett långsiktigt och ständigt pågående arbete som kräver hög riskmedvetenhet och goda strategier.

Hushållning och hållbar utveckling

Kost

Kost är under 2019 en samverkan med både Region Uppsala och Region Sörmland. Under året har målsättningen varit att återställa en del av det samlade underskottet i verksamheten. Det har lyckats väl framförallt genom införande av fleximat som även medfört betydligt mindre matsvinn.

Vid årsskiftet lämnar Region Sörmland samarbetet när köket i Nyköpings lasarett färdigställs. För det nya kök som ska byggas på Akademiska sjukhuset har byggstarten senarelagts från januari 2020 till augusti 2020. Kulvertanslutning till det nuvarande mottagningsköket tas bort vid byggstart och det är ännu inte klarlagt hur matleveranserna till det utsträckta sjukhusområdet ska lösas under byggtiden.

Miljö

Arbetet med miljöprogram 2018-2022 löper enligt plan. Inom området cirkulära materialflöden pågår arbete med minskningslistan och återtag av hjälpmedel samt belysningstjänster på museet. Riskbedömning av kemikalier i verksamheten fortsätter och dialog har inletts kring uppdatering av energihandlingsplanen, samt aktiviteter utifrån transport-handlingsplan. Gällande Miljöcertifieringen har regionen arbetat aktivt med avvikelshantering – framför allt lagefterlevnadskontroll och intern revision inför uppföljande extern revision i juni. Regionen är dessutom klar med setup av Position Green i syfte att enklare kunna redovisa miljöprestanda.

Hållbar utveckling

Arbetet fortsätter enligt plan med framtagande av Region Västmanlands hållbarhetsstrategi och bidrag till Agenda 2030. Under perioden har regionen deltagit i en extern granskning av hållbarhetsarbetet med fokus på miljö och klimat.

Mänskliga rättigheter

Under året har en handlingsplan för social hållbarhet/mänskliga rättigheter tagits fram och arbete pågår inför att barnkonventionen blir lag 2020.

Stolta och engagerade medarbetare och uppdragstagare

Resultatmål	Indikator	Önskat läge	Prognos helår
Regionen ska vara en attraktiv arbetsgivare	Hållbart medarbetarengagemang	↑	-
	Sjukfrånvaro	↓	Gul
Regionen ska vara en professionell uppdragsgivare	Uppdragstagarindex	↑	-
Program			
• Medarbetarpolicy • Arbetsmiljöprogram • Strategi för löner och förmåner • Kompetensförsörjningsstrategi			

Medarbetare

Kompetensförsörjning

Arbetet med att skapa förutsättningar för ett systematiskt kompetensförsörjningsarbete, fortskrider enligt plan. Regionens behov av att etablera en kompetensförsörjningsprocess som innefattar alla nivåer i organisationen och möjliggör en kompetensförsörjningsplan på regionövergripande nivå, kommer att tillgodoses. Utvecklingsarbetet sker i samarbete med flera involverade verksamheter som arbetar med regionens kompetensförsörjning på olika nivåer. Arbetet med att säkerställa arbetssätt, förbereda för implementation och ta fram en plan för fortsatt arbete, beräknas vara klart inför starten januari 2020.

Attrahera/rekrytera

Regionens introduktionsträffar för nya medarbetare respektive nya chefer, har vidareutvecklats och kvalitetssäkrats. Flera e-utbildningar har tagits fram i syfte att kvalitetssäkra olika processer inom HR såsom exempelvis introduktioner och rekrytering. Syftet har även varit att avlasta chefer och HR-konsulter. För att vidareutveckla rekryteringsprocessen och chefers kunskap inom strategisk kompetensförsörjning, har ett mer avancerat kursprogram tagits fram under perioden och en pilot kommer att erbjudas under hösten.

Intern kommunikation och Sociala medier

Arbetet med intern kommunikation och sociala medier har burit frukt och har bland annat resulterat i fler ansökningar till att studera till specialistsjuksköterska och sjuksköterska. En enkät har utvecklats för att, via mobiltelefon, kunna skickas till sökande för utvärdering av ansökningsförfarandet inom regionens satsning, Investera För Framtiden

(IFF). En heldag för studie- och yrkesvägledare på Region Västmanland, planeras i form av studiebesök i syfte att marknadsföra regionen som en spännande arbetsgivare med många yrkesroller. Nya filmer har tagits fram och fler modeller bland medarbetarna har fotograferats för annonskampanjer.

Chefsförsörjning

En förnyad upphandling inom chef och ledarskap, är avslutad och de nya leverantörerna har nu i uppdrag att tillsammans med regionen ta fram ett utbildningskoncept för att öka chefernas kompetens inom helhetssyn, systemförståelse och förändringsledning.

Oberoende av inhyrd personal

Region Västmanland arbetar för att bli oberoende av inhyrd personal. Trots att det under perioden skett en ökning av kostnad för inhyrd personal, fortsätter arbetet med en nedtrappningsplan och utfasning av inhyrda sjuksköterskor. Nedtrappningsplanens målsättning är att sänka kostnaderna för inhyrda sjuksköterskor till 2% av egna personalkostnader. Nivån är en indikator som genom den nationella samlingen genom SKL har förankrats med regioner och landsting.

För att nå ett oberoende av inhyrda läkare är huvudfokus att öka återväxten med flera ST-läkare inom psykiatri, primärvård och anestesi. Aktiviteterna är långsiktiga och beroendet av inhyrda läkare inom primärvården har en tydlig koppling till vårdcentraler utanför Västerås centralort.

Arbetsmiljö

Planeringen för införande av kompletterande insatser som vänder sig till riskgrupper, dvs arbetsplatser med hög och/eller ökande sjukfrånvaro, genomförs enligt plan. Syftet är att ge ett extra stöd till

dessa arbetsplatser för att identifiera orsaker till ohälsan samt vidta åtgärder för att stärka upp arbetsmiljöarbetet.

Arbetet med regionens arbetsmiljöprogram fortlöper enligt plan med syfte att vidareutveckla och kvalitetssäkra de grundfundament som arbetsmiljöarbetet bygger på. Programmets handlingsplan har reviderats utifrån identifierade behov och fastställts för perioden 2019 - 2021.

Hälsofrämjande arbetsplats

En kommunikationsplan för arbetet med att utveckla regionen som en hälsofrämjande arbetsplats har tagits fram. Identifierade aktiviteter kommer att påbörjas under hösten.

Arbetet med att utveckla en analysmodell för hälsofrämjande arbetsplats fortlöper enligt plan. I samband med detta pågår en översyn av verktyg för stöd till chefer och medarbetare som kan vara relevanta i utvecklingsarbetet på arbetsplatsen.

Den e-utbildning i hälsofrämjande arbetsplats som utvecklas för medarbetare, kommer att testas i en pilot under hösten.

Systematiskt arbetsmiljöarbete

För att förbättra stödet till chefer i arbetsmiljöarbetet, genomförs ett utvecklingsarbete kopplat till stödfunktionernas roller och uppdrag. Resultatet förväntas tydliggöra HR-funktionens och Regionhälsans arbete, förbättra samarbetet och därmed bidra till utvecklingen av en bättre arbetsmiljö på arbetsplatserna.

I syfte att fortsätta kvalitetssäkringen av innehållet i Regionhälsans uppdrag pågår en översyn av innehåll för kommande år. I arbetet deltar arbetsgivar- och arbetstagarföreträdare samt Regionhälsan.

Arbetet med förberedelserna för implementering av det partsgemena samverkansavtalet är avslutat och implementeringsfasen inleds under hösten.

Arbetet med att se över hur regionen kan vidareutveckla sitt arbete med att undersöka, riskbedöma och åtgärda risker i den digitala arbetsmiljön, fortsätter. Denna gång med fokus på risker i samband med förändring av verksamhet.

Arbetslivsinriktad rehabilitering

Den kvalitetssäkring av rehabiliteringsprocessen som pågått under en period har nu avslutats. Ett arbete med att kompetensutveckla och likrikta stödet till chef från de verksamhetsnära HR-konsulterna, har genomförts vilket bidrar till bättre kvalitet i regionens arbete med arbetslivsinriktad rehabilitering. Ett fortsatt behov av att implementera förändringar i processen hos cheferna finns för att säkerställa att den arbetslivsinriktade rehabiliteringen påbörjas så tidigt som möjligt i sjukfrånvaroperioden.

Sjukfrånvaro

Utvecklingen av sjukfrånvaron varierar mellan de olika verksamheterna i regionen där ett flertal förvaltningar uppvisar en minskning av sjukfrånvaron medan andra uppvisar en ökad sjukfrånvaro. Detta medför att regionens samlade sjukfrånvaro kvarstår på samma nivå som föregående år vid samma tidpunkt. Utifrån detta kommer målet om en sjukfrånvaro på högst 6%, inte att uppnås vid årsskiftet. Den samlade bedömningen innebär att indikatorn prognostiseras som gul.

I tabellen visas ackumulerad sjukfrånvaro (%).

Avser perioden 2018-01-01 – 2018-07-31 respektive 2019-01-01 – 2019-07-31.

Sjukfrånvaro mätt i procent	Juli 2018	Juli 2019
Total sjukfrånvaro	7,0	7,0
Andel sjukfrånvaro 60 dagar och längre	39,3	39,4
Kvinnor	7,7	7,7
Män	4,1	4,4
0-29 år	5,8	5,6
30-49 år	6,8	6,9
50-	7,6	7,5

Uppdragstagare

Syskonwebben Vårdgivare och samarbetspartners har byggts ut och strukturerats för att göra informationen tydligare och mer tillgänglig för våra samarbetspartners.

I primärvårdsprogrammet inför 2020 togs i juni ett inriktningsbeslut vars innehåll syftar till att stödja etablering av nya vårdcentraler och filialer.

Ny mätning genomförs under hösten 2019 (uppdragstagarindex).

En stark och uthållig ekonomi

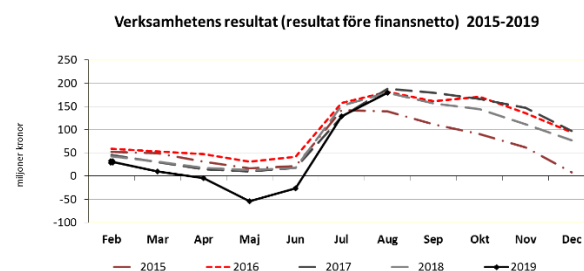
Resultatmål	Indikator	Önskat läge	Prognos helår
Regionen ska uppnå fastställt ekonomiskt resultat	Prognos/utfall ekonomiskt resultat	172 mkr	Röd
	Regionkontoret	0	Grön
	Verksamhets- o ledningsstöd	0	Grön
	Västmanlands sjukhus	0	Röd
	PPHV	0	Röd
	Hjälpmedelscentrum	0	Grön
	Kollektivtrafikförvaltningen	0	Grön
Regionens finansiella ställning ska vara god	Soliditet	↑	Grön
Program			
<ul style="list-style-type: none"> Verksamheten ska bedrivas inom given ram/fastställd budget 			

Resultatanalys

Riksdagen har beslutat om en ny redovisningslag från 2019. Enligt den nya lagen ska finansiella placeringar marknadsvärderas och orealiserade vinster och förluster redovisas. Marknadsvärderingen får konsekvenser i jämförelse med tidigare år och kan ge stora fluktuationer i resultatet under året i takt med börsens svängningar.

Lagändringen innebär att olika resultatnivåer nu behöver följas för att ge en rättvisande bild av såväl den löpande verksamheten, som inte påverkas av börsmarknadens svängningar, som det finansiella läget.

- Verksamhetens resultat före finansiella poster** i delårsbokslutet uppgår till 180 miljoner kronor. Resultatet per augusti är i nivå med de senaste fyra åren, se graf till höger.
- Resultat efter finansiella poster** i delårsbokslutet uppgår till 702 miljoner kronor. Resultatet för motsvarande period 2018 justerat för marknadsvärdering av orealiserade vinster uppgick till 427 miljoner kronor. Aktiemarknaden har utvecklats mycket starkt under årets först åtta månader 2019.
- Resultat enligt balanskravet** Vid beräkning av resultatet enligt balanskravet ska realisationsvinster vid avyttring av anläggningstillgångar och orealiserade vinster och förluster frånräknas resultatet. Se vidare under avsnittet Ekonomisk helårsprognos.

Verksamhetens intäkter har ökat med 49 miljoner kronor medan verksamhetens kostnader inklusive avskrivningar har ökat med 265 miljoner kronor. På intäktssidan är det i huvudsak bidrag som ökar.

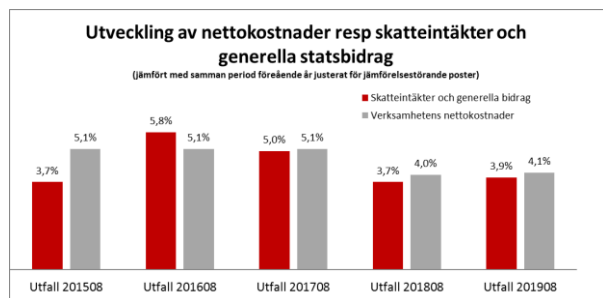
På kostnadssidan har följande ökning noterats:

- Personalkostnader 105 mkr (4,1 %)
- Köp från bemanningsföretag 11 mkr (7,4 %)
- Sjukvårdstjänster 26 mkr (4,8 %)
- Transporttjänster inom kollektivtrafiken 29 mkr (6,2 %)

Verksamhetens nettokostnader har i löpande priser ökat med 4,1 procent (216 miljoner kronor). Ökningstakten är 0,1 procentenhet högre än föregående år men lägre än delår 1. Budgeterad ökning på helår uppgår till 2,5 procent (budget 2019 i förhållande till utfall 2018).

Skatteintäkter och generella statsbidrag har ökat med 3,9 procent vilket är högre än föregående år då ökningen var 3,7 procent.

Finansnettot exklusive orealiserade vinster och förluster uppgår till 24 miljoner kronor vilket är 70 miljoner kronor sämre jämfört med motsvarande period föregående år. Föregående års positiva påverkan på finansnettot var försäljningen av Svealandstrafiken AB och ett stort fondbyte inom pensionsmedelsportföljen.

Arbetad tid

Den totala arbetade tiden har, inklusive tillkommande verksamhet i Fagersta från februari 2018, ökat med 1,8 procent för perioden jämfört med motsvarande period föregående år. Ökningstakten är något lägre än i delår 1, då den var 2,3 procent. Ökningen har skett både för arbetad tid utförd av inhyrd personal och anställda.

Förvaltningarnas ekonomiska resultat

Hos förvaltningarna finns ett samlat resultat på -100 miljoner kronor i bokslutet per den 31 augusti. Utfallet per förvaltning framgår av driftredovisningen på sidan 25. Nedan kommenteras utfallet för Västmanlands sjukhus och för Primärvård, psykiatri och habilitering.

Västmanlands sjukhus resultat till och med augusti blev -214,4 miljoner kronor (-169,2 miljoner kronor per augusti 2018). Justerat för verksamhet i Fagersta från och med första februari 2018 har bruttokostnaderna för perioden ökat med 125 miljoner kronor och 3,8 procent. Detta kan jämföras med kostnadsutvecklingen motsvarande period 2018 på 5,3 procent, och den budgeterade bruttokostnadsutvecklingen för innevarande period som, efter justering för ingående obalans, se nedan, i stort innebär att kostnaderna ska ligga kvar på samma nivå som 2018.

Jämfört med budget för perioden avviker de totala kostnaderna med -240 miljoner kronor. Utifrån skrivning i förvaltningsplanen bedöms -133 miljoner kronor utgöra periodens del av en ingående

obalans avseende löner och sociala avgifter. Avvikelsen i övrigt är bland annat kopplad till att kostnaderna för inhyrd personal har ökat 11 procent då färre sjukskötersketimmar ersatts av ökat antal dyrare hyrtimmar för läkare. Dessutom ses ökade kostnader för köpt vård samt för övriga driftskostnader. En fördröjd besparingseffekt av det regionövergripande projektet gällande material och tjänster har medfört att planerad uppbromsning av materialkostnader har försenats.

Justerat för Fagersta har antalet läkarbesök minskat något, medan sjukvårdande behandlingar har ökat. Akutbesöken fortsätter att minska på många kliniker. Något fler vårdtillfällen tillsammans med knappt 5 procent färre vård dagar har gett en minskning av medelvårdtiden från 5,4 till 5,1 dagar och betydligt lägre beläggningsgrad (91 procent) jämfört med samma tid förra året (98 procent). Totalantalet operationer har ökat genom fler kliniska operationer.

Primärvård, psykiatri och habiliteringsverksamhets bokförda resultat till och med augusti uppgår för förvaltningen till -6,5 miljoner kronor. Föregående års resultat för motsvarande period var +20,9 miljoner kronor. Periodens underskott beror i stort på att kostnader för inhyrd personal har fortsatt att öka samt högre kostnader än planerat för köpt vård inom psykiatrin.

Förvaltningens bruttokostnad har totalt ökat med 6,5 procent, även detta framförallt kopplat till ökade kostnader för personal men också till ökade kostnader för köpt vård och verksamhet som till viss del finansierats med stimulansmedel. Motsvarande period föregående år ökade bruttokostnaderna med 6,1 procent.

Finansiell ställning

Följande väsentliga händelser har påverkat balansräkningen under årets första åtta månader.

Tillgångar

De materiella anläggningstillgångarna har ökat med 9 miljoner kronor, vilket innebär att investeringsnivån knappt överstiger avskrivningarna årets första åtta månader.

Investeringar

Investeringarna till och med augusti uppgår till 220 miljoner kronor. Regionens investeringsram för

helåret uppgår till 530 miljoner kronor vilket innebär att 43 procent av investeringsramen förbrukats årets första åtta månader.

Investeringar har främst gjorts inom följande områden:

- medicinskteknisk utrustning 33 mkr
- tekniska hjälpmedel 25 mkr
- datorutrustning 29 mkr
- fastigheter 123 mkr

På sid 25 finns investeringsredovisningen uppdelad per förvaltning.

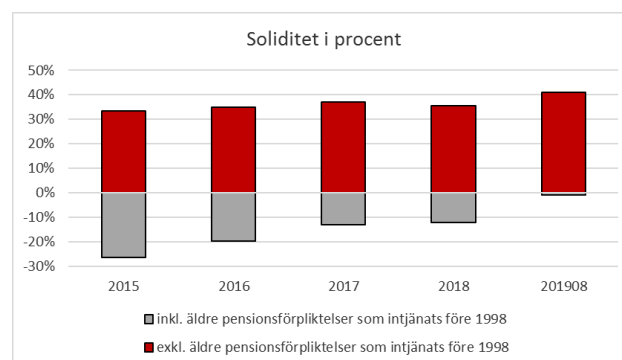
Under perioden har beslut om finansiellt igångsättningstillstånd tagits av regionfullmäktige avseende Sala sjukvårdsbyggnad. Arbetet med lokalplanering för de verksamheter som ingår i Lokalförsörjningsplan 2030 etapp 1, nytt akutsjukhus i Västerås, pågår. Det framtagna underlaget ska utgöra beslutsunderlag för kommande politiska beslut.

Eget kapital

Ingående eget kapital har justerats med anledning av ny redovisningslag där finansiella tillgångar ska värderas till verkligt värde och att uppskrivning av finansiella tillgångar inte får göras, vilket föranlett återföring av tidigare uppskrivning av andelsinnehavet i Kommuninvest. Justeringen för verkligt värde uppgår till 453 miljoner kronor och återföring av tidigare uppskrivning uppgår till 5,2 miljoner kronor. Efter periodens resultat uppgår det egna kapitalet till 3 549 miljoner kronor, varav forskningsfonden uppgår till 71 miljoner kronor.

Soliditeten

Soliditeten uppgår till 41 procent vilket är en förbättring med fem procentenheter sedan årsskiftet. Inklusive de äldre pensionsförpliktelserna som redovisas i ansvarsförbindelsen, uppgår soliditeten till -1 procent, vilket är en förbättring med 11 procentenheter sedan årsskiftet. I grafen nedan har åren 2015-2018 justerats med anledning och byte av redovisningsprincip avseende marknadsvärde på placerade medel.

Avsättningar

Avsättningen till pensionsskulden har ökat med 261 miljoner kronor.

Skulder

De långfristiga skulderna har efter amortering minskat med 52 miljoner kronor och uppgår till 264 miljoner kronor. Huvuddelen avser lån från Kommuninvest på 250 miljoner kronor. Övriga delar avser leasingkulder för fordon och investeringsbidrag.

Likviditet

Regionens likviditet har förbättrats till följd av bland annat inbetalningar av riktade statsbidrag. Främst ses förbättringen under den senare delen av sommaren. Låneskulden är för närvarande 250 miljoner kronor. Till följd av bättre likviditet finns nu möjlighet till en mindre avsättning till pensionsmedelsportföljen och eventuellt också ytterligare amortering av lån. Likviditeten bedöms bli sämre under hösten i takt med att byggnadsinvesteringarna börjar kräva kapital. Genomsnittsräntan på lånen var 0,7 procent den sista augusti. Givet att ingen amortering av lånen sker, förväntas genomsnittsräntan och räntekostnaderna vara oförändrade kvarvarande del av 2019.

Pensionsmedelsförvaltning och pensionsskuld

Pensionsmedelsportföljen steg med 14,5 procent i värde under årets första åtta månader. Marknadsvärdet var den sista augusti 4 980 miljoner kronor varav avsatta medel 2 338 miljoner kronor. Från årsskiftet har pensionsmedelsportföljen ökat med 631 miljoner kronor. Värdeutvecklingen var något bättre än jämförelseindex (+13,3 procent) och bättre än målsättningen (+11,4 procent). Portföljförvaltningen har skett inom ramen för gällande finanspolicy. Avkastningen har varit exceptionellt bra och kan inte förväntas bestå under hösten då marknaden börjar rapportera avmattningstendenser i

konjunkturen. Det är viktigt att ha rimliga förväntningar på framtida avkastningsmöjligheter då börserna gått bra under lång tid samtidigt som räntorna fortsatt är låga.

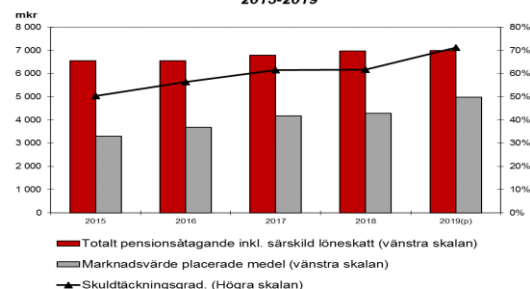
Relationen mellan tillgångarna och den totala pensionsskulden, skuldtäckningsgraden, har förbättrats under 2019 på grund av den starka utvecklingen på aktiemarknaderna. Regionen har idag en av sektorns högsta skuldtäckningsgrad (71 procent) av pensionsskuld, vilken bedöms tillräcklig för att klara regionens framtida åtaganden av pensioner. I prognosen förväntas pensionsskulden ligga stabilt runt 7,0 miljarder, se diagram.

Regionens förbättrade likviditet gör det möjligt med en mindre avsättning till pensionsmedelsportföljen under hösten. Med anledning av att pensionsmedlens avkastning har varit så stark och med tanke på att regionen står inför stora framtida investeringar så bör innevarande år vara det sista året med utrymme för avsättning. Detta för att frigöra medel till de framtida investeringarna. Framtida avsättningar till pensionsmedelsportföljen bör bedömas årligen och återupptas i takt med att investeringstrycket minskar.

Med anledning och byte av redovisningsprincip så illustreras grafen nedan utifrån marknadsvärde placerade medel i stället för som tidigare bokfört

värde. Skuldtäckningsgraden kommer därmed att påverkas snabbare, både i positiv och negativ riktning, i takt med rörelserna på börserna. Trendlinjen är också justerad utifrån marknadsvärdet på placerade medel så att grafen blir rättvisande.

Utveckling av totalt pensionsåtagande och placerade pensionsmedel 2015-2019

Ansvarsförbindelser

Pensionsförpliktelsen för pensioner intjänade före 1998 inklusive särskild löneskatt har minskat med 185 miljoner kronor. Övriga ansvarsförbindelser, som består av borgen till AB Transitio, Svealands-trafficen AB, Folkvandvården Västmanland AB och operationell leasing, har ökat med 237 miljoner kronor. Ökningen är i huvudsak kopplat till Svealands-trafficens ökade upplåning i samband med inköp av nya bussar.

Ekonomisk helårsprognos

Helårsprognos verksamhetens resultat

Verksamhetens helårsresultat beräknas bli plus 25 miljoner inom intervallet minus 50 miljoner till plus 50 miljoner. Bedömningen baserar sig på de prognoser verksamheterna lämnat samt en övergripande bedömning för övriga delar. Prognosen är förbättrad med 25 miljoner sedan delår 1 vilket främst beror på ökade skatteintäkter. Verksamhetens budgeterade resultat är 197 miljoner. I prognosen ingår en engångskostnad på 43 miljoner för marksanering och evakuering i samband med planerad om- och nybyggnation i Sala.

Möjligheter till förbättrat resultat finns främst genom att effekter uppnås av insatta kostnadsbesparande åtgärder inom Västmanlands sjukhus.

Resultatet kan bli sämre än beräknat om det sker ytterligare fördröjningar innan effekter uppnås av insatta åtgärder inom Västmanlands sjukhus. En ytterligare risk är att pensionskostnaderna, som historiskt varierat relativt mycket, blir högre. Pensionskostnaderna påverkas av en mängd faktorer. Antal anställda är en viktig faktor, en annan är att grupper som har rätt till förmånpension från regionen växer över tid, vilket ger stigande pensionskostnader.

Nedan framgår förväntade budgetavvikelser:

Avvikelse från verksamhetens budget i 2019 års prognostiserade resultat (Mkr)

Årets budgeterade resultat	197	
Positiva avvikelser	130	
Negativa avvikelser	-302	
Verksamhetens prognos 2019	25	
	Positiva avvikelser	Negativa avvikelser
Förvaltningarnas resultat		-298
Skatteintäkter	23	
Generella statsbidrag och utjämnning		-4
Övriga gemensamma kostnader och intäkter	107	
Totala avvikelser	130	-302

Förvaltningarnas prognostiserade resultat beräknas till -298 miljoner kronor. Läs mer under rubriken förvaltningarnas prognostiserade resultat. Resultatet per verksamhet framgår av driftredovisningen på sidan 25.

Skatteintäkterna beräknas bli 23 miljoner kronor bättre än budget för 2019. Enligt SKLs samhällsekonomiska bedömningar växer skatteunderlaget relativt långsamt under 2019 och 2020, främst till följd av en svag utveckling av antalet arbetade timmar.

Generella statsbidrag och utjämnning beräknas bli något lägre än budgeterat.

Avvikelsen för *övriga gemensamma kostnader och intäkter* uppgår till 107 miljoner kronor. Ökningen beror främst på två nya riktade statsbidrag som inte är budgeterade och förväntat överskott i styrelsen anslag.

Nettokostnadsutveckling

Nettokostnadsutvecklingen förväntas bli 4,8 procent för helåret, vilket är högre än 2018 då den var 3,6 procent.

Helårsprognos resultat efter finansiella poster

Resultatet efter finansiella poster beräknas bli 547 miljoner kronor för helåret, varav 498 miljoner kronor avser orealiserade vinster. Budget efter finansiella poster uppgår till 172 miljoner kronor. Med tanke på att konjunkturen håller på att försvagas måste beredskap för stora svängningar på börsernas finnas. Finansnettot beräknas bli 547 miljoner kronor bättre än budget. Beloppet för orealiserade vinster/förluster beräknas till 498 miljoner kronor vid årets slut, vilket är detsamma som utfallet i augusti. Prognosen bygger därmed på oförändrad börsutveckling under resten av året. Olika börs-scenarior kan påverka finansförvaltningens agerande vilket gör finansnettot svårt att prognostisera.

Helårsprognos enligt balanskravet

Vid beräkning av resultat enligt balanskravet ska realisationsvinster och orealiserade vinster och förluster frånräknas resultatet.

Det prognostiserade balanskravsresultatet vid delår 1 var noll. Vid behandlingen i fullmäktige fick regionstyrelsen i uppdrag att säkerställa balanskravet genom erforderliga åtgärder. Det prognostiserade balanskravsresultatet i delår 2 är 49 miljoner vilket innebär att regionen klarar balanskravet. Förbättringen kan i huvudsak kopplas till bättre skatteprognos och realiserat finansnetto.

God ekonomisk hushållning

God hushållning skapas genom att verksamheten drivs på ett ändamålsenligt och kostnadseffektivt sätt med en stabil finansiering som grund. Den goda hushållningen är en förutsättning för att även i framtiden kunna ge medborgarna i regionen en god hälso- och sjukvård. Ur ett finansiellt perspektiv innebär god hushållning att det ekonomiska resultatet måste vara större än vad som enbart krävs enligt lagen. Resultatet bör vara på en nivå som klarar kommande investeringar, återbetala lån och pensionsåtagande.

Med prognostiserat balanskravsresultat på 49 miljoner kronor uppfylls inte det finansiella målet att uppnå fastställt ekonomiskt resultat. Det andra målet en förbättrad soliditet (inklusive ansvarsförbindelsen) förväntas regionen uppfylla 2019. Prognostiserat resultat innebär också att det långsiktiga målet enligt riktlinjen för god ekonomisk hushållning, motsvarande två procent av skatter och statsbidrag, inte heller nås 2019.

Inom målområdena finns beskrivningar av hur arbetet med uppdrag genomförs samt kvalitén i verksamheterna.

Av de fyra verksamhetsmål som följs upp i denna delårsrapport, prognostiseras ett mål uppnås, ett mål bli oförändrat och två utvecklas i fel riktning.

Sammantaget pekar prognosen för närvarande på att regionen inte uppnår målet om en god ekonomisk hushållning.

Förvaltningarnas prognostiserade resultat 2019

Det samlade resultatet för verksamheterna prognostiseras till - 298 miljoner kronor. Nedan kommenteras respektive förvaltning. Driftredovisningen finns på sidan 25.

Västmanlands sjukhus prognostiserar ett helårsresultat på -355 miljoner kronor i ett intervall 0/-20 miljoner kronor. Prognosen är försämrad jämfört

med aprilprognosen som var -330 miljoner kronor och pekar på knappt 8 procent större underskott än helårsresultatet för 2018. Bruttokostnadsökningen på helårsnivå bedöms till 2,9 procent, att jämföra med 3,8 procent ökning under årets två första tertial. Prognosen baseras på en rad förutsättningar, bland annat att effekterna av årets åtgärdsplan dämpar kostnadsutvecklingen, att bemanningsläget stabiliseras med ett oberoende av hyrpersonal från och med kvartal fyra, att sommarkostnaderna 2019 blir lägre än 2018.

Det prognostiserade underskottet hänförs framför allt till en ingående obalans på 200 miljoner kronor och kvarstående bemanningsproblematik med högre kostnader än planerat för både egen och inhyrd personal. Oberoendet av inhyrd personal beräknas inträffa först under sista tertialet. Kostnader för köpt vård bedöms öka mer än budgeterat och det ses en fördröjd effekt av det regionövergripande projektet gällande material och tjänster. Samtidigt bedöms större läkemedelsrabatter än väntat hittills i år ge positiva effekter på det totala helårsresultatet.

I syfte att dämpa kostnadsutvecklingen påbörjades under hösten 2018 ett åtgärdsprogram motsvarande 100 miljoner kronor. Arbeta enligt programmet pågår i verksamheterna. I nuläget bedöms att effekter motsvarande 62 miljoner kronor kommer att uppnås under 2019. Prognosen har försämrats något sedan april, då effekter för 67 miljoner kronor beräknades bli uppnådda på helårsbasis. För att hantera det prognostiserade gapet mot planen arbetar verksamheterna sedan i våras med att ta fram nya åtgärder.

Utöver 2019 års åtgärder är en åtgärdsplan inom det regionövergripande arbetet med Ekonomi i balans fram till år 2022 framtagen och ligger i nuläget för politisk bedömning.

För utförlig beskrivning av de utvecklingsarbeten som pågår i förvaltningen hänvisas till Delårsrapport 2 för Västmanlands sjukhus.

Primärvård, psykiatri och habiliteringsverksamhet prognostiserar totalt för förvaltningen ett underskott på -23 miljoner kronor i ett intervall +0/-7 mkr, att jämföra med helårsresultatet för 2018 på -4,5 miljoner kronor. Prognosen per augusti uppvisar en försämring jämfört med prognosen per april som var -11 miljoner kronor.

Av det prognostiserade underskottet avser -8,9 miljoner kronor primärvården (jmf aprilprognosen -2,6

miljoner kronor), varav vårdcentralerna -7,2 miljoner kronor (jmf aprilprognosen +1,2 miljoner kronor).

Underskottet betingas huvudsakligen av lägre besöksintäkter än budgeterat, framförallt avseende paramedicinska besök. Försämringen jämfört med aprilprognosen är dock kopplad till en negativ utveckling på kostnadssidan. Behovet av inhyrd personal har fortsatt öka, och kompenseras inte fullt ut av lägre kostnader för egen personal, kostnaderna för digitala läkar- och sjuksköterskebesök ökar, samtidigt som driften i övrigt bedöms kosta mer än i aprilprognosen.

För psykiatri, habilitering och ledning prognostiseras ett underskott på -14,1 miljoner kronor, att jämföra med aprilprognosen på -8,4 miljoner kronor. Den försämrade prognosen hänförs till ett fortsatt högt nyttjande av bemanningsföretag inom vuxenpsykiatri samt fortsatt ökade kostnader för köpt rättspsykiatrisk vård och psykiatriska utredningar.

Förvaltningens arbete med åtgärder för en ekonomi i balans har ett huvudsakligt fokus på att uppnå en stabilare bemanning genom att bli oberoende av bemanningsföretag. Viktiga åtgärder är arbetet för Attraktiv arbetsgivare och att sänka sjukfrånvaron samt utlandsrekrytering av läkare inom allmänmedicin och vuxenpsykiatri. Arbetet fortsätter med genomförande av handlingsplan för Digitalisering 2019 samt produktions- och kapacitetsplanering och förbättring av patientflöden, t ex genom att starta fler dropinmottagningar i primärvården.

En åtgärdsplan inom det regionövergripande arbetet med Ekonomi i balans fram till år 2022 motsvarande effekter för 19 miljoner kronor har tagits fram, huvudsakligen inom psykiatrin. Åtgärderna ligger i nuläget för politisk bedömning. En dialog med vårdvalet pågår angående eventuell minskad uppräknings av vårdpengen. Uppskattningsvis skulle detta för den offentliga primärvården innebära ytterligare behov av kostnadsreducerande åtgärder motsvarande cirka 5 miljoner kronor per år tom 2022.

Regionkontoret prognostiserar ett överskott på 66,2 miljoner kronor för helåret (att jämföra med helårsresultatet för 2018, +59,4 miljoner kronor).

Verksamhets- och ledningsstöd prognostiserar ett överskott på 6,3 miljoner kronor (att jämföra med helårsresultatet för 2018, -7,8 miljoner kronor).

Gemensam hjälpmedelsnämnd prognostiserar ett överskott på 6,6 miljoner kronor (att jämföra med ett helårsresultat för 2018, +1,6 miljoner kronor).

Kollektivtrafiknämnden prognostiserar ett nollresultat för helåret (att jämföra med helårsresultatet för 2018, +9 miljoner kronor).

Investeringar

Regionens investeringsram för helåret 2019 uppgår till totalt 530 miljoner kronor, varav fastighetsinvesteringar utgör 326 miljoner kronor. I nuläget beräknas utfallet av investeringarna som planerats för 2019 uppgå till 315 miljoner kronor. Av de beräknade investeringarna utgör fastighetsinvesteringar drygt 233 miljoner kronor och resterande del, inventarier och utrustning. Vissa fördröjningar av investeringar från år 2018 (i huvudsak medicinteknisk utrustning) kommer att falla ut under 2019 och gör att den totala investeringsprognosen för 2019 är 435 miljoner kronor, vilket är 65 miljoner kronor mindre än prognosen i delår 1. Att investeringsutfallet är högre än 2018 kan främst relateras till byggnationen av Sala sjukvårdsbyggnad.

Framtiden

För att undvika ett negativt balanskravsresultat för regionen som helhet måste bland annat åtgärdsprogrammet inom Västmanlands sjukhus få effekt under 2019. Obalanserna på förvaltningsnivå måste hanteras för att regionen kommande år ska nå resultat som långsiktigt klarar en god ekonomiskushållning, vilket i sin tur är nödvändigt för att klara av kommande stora investeringar.

Då de hittillsvarande effekterna inte varit tillräckliga, har styrelsen tidigare i år fattat beslut om ett utvidgat arbete för att nå ekonomi i balans. Uppdraget omfattar nu samtliga verksamheter i regionen. Förvaltningarna har tagit fram förslag på kostnadsreducerande åtgärder motsvarande totalt cirka 400 miljoner kronor för perioden 2020-2022, (inkluderar 100 miljoner kronor inom Västmanlands sjukhus 2019) som kommer att behandlas vidare politiskt under hösten. De ekonomiska ramarna justerades till följd av arbetet med ekonomi i balans av regionfullmäktige i juni. Godkända kostnadsreducerande åtgärder arbetas in i kommande förvaltningsplaner.

Ytterligare en utmaning är att region Västmanland påverkas kraftigt negativt av den föreslagna förändringen i kostnadsutjämningsystemet som väntas

träda i kraft redan från 2020. I samband med regionplanen 2020-2022 pågår ett arbete för hur detta ska hanteras.

Den 18 september presenterade regeringen 2020 års budgetproposition och Höständringsbudgeten för 2019. De satsningar som riktade sig mot regioner bestod i sin helhet av riktade och villkorade statsbidrag.

I propositionen redovisas regeringens prognos för 2019–2022, tyngdpunkten ligger på utvecklingen 2019 och 2020. Det senaste året har utvecklingen i världsekonomin mattats av efter flera år med hög tillväxt. Indikatorer tyder på en fortsatt relativt svag utveckling i många länder. Konjunkturen i Sverige har stärkts de senaste åren och tillväxten har varit hög. Resursutnyttjandet bedöms fortfarande vara högre än normalt. Under första halvåret 2019 mattades dock den inhemska efterfrågan av. Framåtblickande indikatorer tyder på att tillväxten blir dämpad även under andra halvåret 2019. En svagare utveckling i omvärlden, minskade bostadsinvesteringar och en inbromsning i offentlig konsumtion väntas bidra till en fortsatt dämpad tillväxt även

2020. Sysselsättningsgraden och arbetskraftsdeltagandet är på historiskt sett höga nivåer, men under det första halvåret 2019 har utvecklingen på arbetsmarknaden dämpats, både sysselsättningsgraden och arbetskraftsdeltagandet har minskat något. Framåtblickande indikatorer talar för att utvecklingen på arbetsmarknaden kommer att vara fortsatt dämpad den närmsta tiden.

Utmaningarna regionen står inför kommande år är stora. Dämpad konjunktur och därmed lägre ökningstakt för skatteintäkterna förväntas. Det innebär att den årliga nettokostnadsutvecklingstakten behöver sänkas från nuvarande nivåer till runt 3 procent. Förväntade effekter av kostnadsutjämnningen innebär ännu större behov av sänkt nettokostnadsutvecklingstakt. Det är nödvändigt för att regionen även framöver ska kunna uppnå positiva ekonomiska resultat, vilket i sin tur är nödvändigt för att klara pensionerna och kommande stora investeringar. Arbetet med att få balans mellan ekonomi och verksamhet, framförallt inom sjukvården, måste fortsätta.

Bolag och samverkansorgan

Folktandvården Västmanland AB

(100 % ägande)

Folktandvårdens intäkter har ökat med 4,2 procent jämfört med samma period föregående år. De högre intäkterna förklaras av att bolaget har fler terapeuter 2019. Totalt för perioden har det varit 123 949 patienter som undersökts eller behandlats vilket är en ökning med 2,8 procent jämfört med samma period föregående år.

Periodresultatet uppgår till 8,5 miljoner kronor. Resultat för helåret bedöms bli bättre än budget som är 1,6 miljoner kronor.

Svealandstrafiken AB (50 %)

Periodresultatet uppgår till -9,6 miljoner kronor vilket är 4,7 miljoner kronor sämre än budget.

Svealandstrafiken prognostiserar ett årsresultat före skatt och bokslutsdispositioner på noll vilket är budgeterad nivå. Med anledning av trafikstarten i Örebro län under hösten 2019 så har Svealandstrafiken AB ett undantag från ägarnas avkastningskrav 2019.

Årets budgeterade investeringar uppgår till 598 miljoner kronor. Prognos på helår beräknas till 589 miljoner kronor vilket förklaras av att fem av de eldrivna flexbussarna anskaffades i december 2018.

Västmanlands Lokaltrafik AB (100 %)

Bolaget bedriver ingen verksamhet utan har förvaltat ingångna avtal. Styrelsen har fått i uppdrag att avveckla bolaget.

ALMI Företagspartner Mälardalen AB (24,5 %)

Almi Mälardalen har fortsatt genomföra insatser mot innovativa nya och etablerade företag med tillväxtpotential genom affärsutveckling, finansiering och riskkapital.

Ekonomisk prognos på helåret är -1,9 miljoner kronor med anledning av lokalbyte i Västerås.

Tåg i Bergslagen AB (25 %)

Tåg i Bergslagen har upplevt ett stabilt resande under det andra tertiet där resandet med enkelbiljetter har ökat med nio procent jämfört med motsva-

rande period i fjol. Resandet med periodkort bedöms vara oförändrat där omfattande avstängningar med anledning av banarbeten har inverkat negativt. Periodens resultat uppgår till 13,4 miljoner kronor. Helårsprognosen är 0,1 miljoner kronor.

Kommunalförbundet Västmanlands Teater (51 %)

Under perioden har 14 888 personer tagit del av teaterns verksamhet 3 200 av dessa var barn och unga. 87 föreställningar varav 18 föreställningar som riktade sig till barn och unga.

Under perioden har föreställningen Florrie, föreställningen Musik i samtal och den uppskattade Parkteatern genomförts. För barn och unga spelades skolföreställningar med En världsomsegling under havet, under Barnfestivalen öppnades en stjärngalax på Stora scen och sommarens aktivitet har varit en cirkusskola tillsammans med TRiX.

Teatern medverkade på Nationaldagsfirandet på Djäkneberget (10 000 besökare) ingår inte i statistiken för publiksiffrorna.

Helårsprognosen är ett nollresultat.

Kommunalförbundet Västmanlandsmusiken (10 %)

Under perioden har Västmanlandsmusiken haft 384 evenemang varav 110 för barn och unga. Drygt 72 000 personer har besökt Västmanlandsmusikens evenemang varav över 22 000 var barn och unga.

Västerås Sinfonietta genomförde utöver konserter och abonnemangsserier i Konserthuset en omfattande turnévår. Bland annat återkom orkestern till Göteborgs Konserthus för ett gästspel – det var 17 år sedan sist. Västmanlandsmusiken arrangerar varje år sommarmusik inom äldreomsorgen. Våra musiker – på högskolenivå, ofta med masterexamen, besöker avdelningar, mötesplatser och servicehus i hela Västmanland. Antalet speltillfällen uppgick denna sommar till 120 st.

Hösten i Konserthuset inleddes med öppningsfestivalen Under eken. Ett 15-tal konserter och föreställningar av hög kvalitet presenterades, varav ett flertal på utescenen.

Helårsprognosen är ett nollresultat.

Driftredovisning och investeringar

Driftredovisning						
<i>Belopp i mkr</i>	Resultat jan-aug 2018	Resultat jan-aug 2019	Resultat Bokslut 2018	Resultat- prognos ut- fall t o m aug 2019	Totala intäkter i prognos aug 2019	Prognos i % av totala intäkter aug 2019
Regionstyrelsen som driftnämnd						
Västmanlands sjukhus	-169,2	-214,4	-329,4	-355,0	5 316,2	-6,7
Primärvård, psykiatri och habiliteringsverksamhet	20,7	-6,5	-4,4	-23,0	1 602,0	-1,4
<i>Varav</i>						
Vårdcentraler (regiondrivna)	4,2	-4,1	0,0	-7,2	508,1	-1,4
Verksamhets- och ledningsstöd	3,7	2,6	-7,8	6,3	1 192,5	0,5
<i>Varav</i>						
Regionfastigheter	-4,8	-3,8	-8,6	-2,5	562,6	-0,4
Patientmat	1,2	4,4	3,2	6,0	116,9	5,1
Regionstyrelsen som strategisk styrelse						
Regionkontoret	57,0	102,7	59,4	66,2	3 494,4	1,9
<i>Varav</i>						
Vårdval	12,6	28,4	2,8	8,6	1 821,4	0,5
Kultur och folkbildningsnämnd	3,3	3,0	1,6	0,6	138,8	0,4
Kollektivtrafiknämnd	12,0	5,6	9,0	0,0	854,5	0,0
Gemensam hjälpmedelsnämnd	6,4	8,5	1,6	6,6	138,8	4,8
Politisk verksamhet och patientnämndens kansli						
Patientnämnden inkl kansli	0,1	0,2	0,2	0,2	5,8	3,4
Förtroendevalda och bidrag till politiska partier	1,5	1,0	-2,0	0,8	38,8	1,2
Regionrevisionen	1,1	0,2	0,2	0,2	5,2	3,8
Regiongemensamma kostnader och intäkter samt finansiering	340,5	801,6	488,2	844,7		
Totalt resultat/prognos	273,8	701,5	215,0	547,0		

Investeringsredovisning – nettoinvesteringar			
<i>Belopp i mkr</i>	Budget 2019	2019-01-01 2019-08-31	Bokslut 2018
Förvaltning/motsvarande			
Västmanlands sjukhus	87,0	36,7	70,7
Primärvård, psykiatri och habiliteringsverksamhet	3,7	1,5	3,0
Regionkontoret	42,8	28,0	36,5
Verksamhets- och ledningsstöd	330,2	127,5	173,4
<i>däruv fastigheter</i>	326,0	123,2	166,2
Gemensam nämnd för hjälpmedel	40,5	25,5	39,1
Kollektivtrafiknämnden	10,0	0,7	0,7
Regionövergripande oförutsett	5,8		
Outnyttjad ram	10,0		
Totalt resultat/prognos	530,0	219,9	323,4

Resultaträkning, noter

Resultaträkning							
Belopp i mkr	2018-01-01 2018-08-31	Justerat 2018-01-01 2018-08-31	2019-01-01 2019-08-31	Bokslut 2018	Justerat Bokslut 2018	Budget 2019	Prognos augusti
Verksamhetens intäkter	1 056,6	1 056,6	1 105,2	1 626,8	1 626,8	1 636,9	1 720
Verksamhetens kostnader	-6 192,6	-6 192,6	-6 444,7	-9 497,4	-9 497,4	-9 706,3	-9 960
Avskrivningar	-197,9	-197,9	-210,4	-302,6	-302,6	-305,0	-325
Verksamhetens nettokostnader	-5 333,8	-5 333,8	-5 549,9	-8 173,2	-8 173,2	-8 374,4	-8 565
Skatteintäkter	4 192,3	4 192,3	4 334,4	6 291,1	6 291,1	6 474,8	6 498
Generella statsbidrag och utjämning	1 321,2	1 321,2	1 395,0	1 959,5	1 959,5	2 096,1	2 092
Verksamhetens resultat	179,7	179,7	179,5	77,4	77,4	196,5	25
Finansiella intäkter	181,0	430,4	798,6	241,6	508,2	93,5	818
Finansiella kostnader	-86,9	-183,5	-276,6	-104,0	-581,3	-118,2	-296
varav realiserade vinster/förluster (verkligt värde)		152,8	498,0		-210,7		498
Totalt resultat/prognos	273,8	426,6	701,5	215,0	4,3	171,8	547
Resultat enligt balanskravet	273,8	273,8	203,5	214,8	214,8	171,8	49

Noter	Utfall 2018-08	Utfall 2019-08
Verksamhetens intäkter		
Patientavgifter	81,8	81,6
Trafikintäkter	113,4	120,3
Försäljning av hälso- och sjukvård	128,4	131,0
Försäljning av tandvård	6,2	4,9
Försäljning av utbildning	3,0	4,2
Försäljning av medicinska tjänster	40,6	46,1
Försäljning av övriga tjänster	77,6	83,4
Försäljning av material och varor	73,5	75,5
Erhållna bidrag	503,3	523,5
Övriga intäkter	28,8	34,7
Summa	1 056,6	1 105,2
Verksamhetens kostnader		
Löner och ersättningar till personal	1 933,4	2 013,4
Sociala avgifter	601,5	626,1
Pensionskostnader inkl löneskatt	169,4	159,7
Pensionsutbetalningar inkl löneskatt	193,2	198,7
Avgiftsbestämd ålderspension inkl löneskatt	124,4	136,7
Övriga personalkostnader	24,0	24,2
Vårdavgifter för köpt vård	541,3	561,1
Sjukvårdstjänster mm	532,3	558,0
Köp från bemanningsföretag	147,0	158,0
Köp av utbildningsverksamhet	5,3	7,7
Läkemedel	654,0	655,7
Sjukvårdsartiklar mm	124,2	133,9
Material	195,6	199,8
Bidrag och ersättningar	93,1	96,8
Hyror och div övriga lokalkostnader	103,4	119,1
Övriga kostnader	747,6	793,8

Noter	Utfall 2018-08	Utfall 2019-08
Utrangeringar	2,7	2,0
Summa	6 192,5	6 444,7
Avskrivningar	2018	2019
Fastigheter	98,5	100,4
Inventarier	98,0	108,3
Immateriella tillgångar	1,5	1,7
Summa	197,9	210,4
Skatteintäkter		
Preliminär månatlig skatteinbetalning	4 210,9	4 376,7
Preliminär slutavräkning innevarande år	0,4	-50,2
Slutavräkningsdifferens föregående år	-19,0	7,9
Summa	4 192,3	4 334,4
Generella statsbidrag		
Inkomstutjämningsbidrag	689,0	723,8
Kostnadsutjämningsbidrag	142,7	156,8
Regleringsavgift	-54,6	-35,3
Statsbidrag för flyktingmottagande	32,2	21,8
Övriga generella statsbidrag	3,1	
Statsbidrag läkemedelsförmåner	508,8	527,9
Summa	1 321,2	1 395,0
Finansiella intäkter		
Utdelning på aktier och andelar	22,8	29,1
Ränteintäkter	4,1	0,6
Realisationsvinster	124,4	80,7
Realiserade vinster (verkligt värde)	249,4	669,2
Återföring, finansiella omsättningstillg	13,2	0,5
Övriga finansiella intäkter	16,4	18,5
Summa	430,4	798,6

<i>Noter</i>	Utfall	Utfall
	2018-08	2019-08
Finansiella kostnader		
Räntekostnader	1,6	1,7
Bankkostnader	1,7	2,0
Orealiserade förluster (verkligt värde)	96,6	171,2
Ränta på pensionsavsättningen	74,9	101,4

<i>Noter</i>	Utfall	Utfall
	2018-08	2019-08
Nedskrivning av omsättningstillgångar	8,4	
Övriga finansiella kostnader	0,4	0,3
Summa	183,5	276,6

Balansräkning

Tillgångar			
<i>Belopp i mkr</i>	UB 2018-12-31	IB 2019-01-01	2019-08-31
Anläggningstillgångar			
<i>Immateriella anläggningstillgångar</i>	8,1	8,1	6,4
<i>Materiella anläggningstillgångar</i>			
Mark, byggnader och tekniska anläggningar	2 187,4	2 187,4	2 210,2
Maskiner och inventarier	521,5	521,5	507,5
<i>Finansiella anläggningstillgångar</i>	155,7	150,5	150,5
Summa anläggningstillgångar	2 872,7	2 867,5	2 874,6
Bidrag till statlig infrastruktur	218,7	218,7	211,1
Omsättningstillgångar			
Förråd mm	34,9	34,9	35,4
Fordringar	526,0	526,0	536,9
Kortfristiga placeringar *)	3 726,0	4 179,0	4 851,6
Kassa, bank	193,2	193,2	154,3
Summa omsättningstillgångar	4 480,1	4 933,1	5 578,2
Summa tillgångar	7 571,5	8 019,3	8 663,9
Eget kapital, avsättningar och skulder			
Eget kapital	2 399,3	2 847,1	3 548,6
därav årets resultat	215,0	5,0	701,5
Avsättningar			
Avsättningar till pensioner och liknande förpliktelser	3 137,7	3 137,7	3 398,8
Summa avsättningar	3 137,7	3 137,7	3 398,8
Skulder			
Långfristiga skulder	316,5	316,5	264,4
Kortfristiga skulder	1 718,0	1 718,0	1 452,1
Summa skulder	2 034,5	2 034,5	1 716,5
Summa eget kapital, avsättningar och skulder	7 571,5	8 019,3	8 663,9
Panter och ansvarsförbindelser			
Ansvarsförbindelser			
Pensionsförpliktelser som inte upptagits bland skulderna eller avsättningarna			
Pensionsskuld (intjänad före 1998)	3 065,4	3 065,4	2 916,3
Särskild löneskatt	743,7	743,7	707,5
Visstidsförordnanden	18,0	18,0	18,0
Övriga ansvarsförbindelser	797,6	797,6	1 034,7

*) Placerade pensionsmedel i Svenska börsaktier, utländska börsaktier, svenska räntebärande värdepapper och alternativa investeringar.

Kassaflödesanalys

Den löpande verksamheten			
<i>Belopp i mkr</i>	2018-08-30	2018-12-31	2019-08-31
Årets/periodens resultat	273,8	215,0	701,5
Justering för av- och nedskrivningar	197,9	302,6	210,4
Realisationsvinst/realisationsförlust, materiella anläggningstillgångar	-37,3	-37,5	
Justering för avsättningar	244,3	292,2	261,1
Justering för övriga ej likviditetspåverkande poster	9,4	12,5	7,7
Medel från verksamheten för förändring av rörelsekapital	688,1	784,8	1 180,7
Ökning/minskning + kortfristiga fordringar	-270,5	-341,1	-683,5
Ökning/minskning + förråd och varulager	-0,4	3,4	-0,5
Ökning/minskning + kortfristiga skulder	-305,8	41,5	-265,9
Kassaflöde från den löpande verksamheten	111,4	488,6	230,8
Investeringsverksamheten			
Investering i mark, byggnader och tekniska anläggningar	-62,5	-166,2	-123,2
Investering i maskiner och inventarier	-90,1	-157,2	-96,7
Försäljning av maskiner och inventarier	0,7	1,3	0,9
Investering i finansiella anläggningstillgångar	-0,1	-0,2	
Försäljning av finansiella anläggningstillgångar	54,4	54,4	
Kassaflöde från investeringsverksamheten	-97,6	-267,9	-219,0
Finansieringsverksamheten			
Nyupptagna lån		5,7	3,3
Amortering av skuld	-3,3	-106,4	-54,0
Kassaflöde från finansieringsverksamheten	-3,3	-100,7	-50,7
Årets/perioden kassaflöde	10,5	120,0	-38,9
Likvida medel från årets början	73,2	73,2	193,2
Likvida medel vid årets/periodens slut	83,7	193,2	157,3

Redovisningsprinciper

Från och med räkenskapsår 2019 tillämpas lag (2018:597) om kommunal bokföring och redovisning (LKBR) vilket innebär att följande ändringar har gjorts i förhållande till tidigare redovisningsprinciper:

- Återföring av tidigare uppskrivningar av finansiella anläggningstillgångar

Tidigare år har uppskrivning gjorts av värdet på andelar i Kommuninvest ekonomisk förening på 5,2 miljoner. Med anledning av att LKBR inte medger uppskrivning av finansiella anläggningstillgångar har dessa nu återförts. Detta har inte påverkat jämförelsetalen för resultaträkningen 2018.

- Redovisning av verkligt värde av vissa finansiella instrument

Enligt LKBR ska vissa finansiella instrument värderas till verkligt värde. Med detta som bakgrund har värdet på dessa tillgångar omräknats från anskaffningsvärde till verkligt värde, vilket har inneburit att de finansiella omsättningstillgångarna har ökat med 453 miljoner. Under 2018 har jämförelsetalen i resultaträkningen justerats med den värdenedgång som skedde under 2018 med 210,7 miljoner. För perioden januari till augusti har justeringen skett för den värdeuppgång som skedde med 152,8 miljoner.

- Återföring av tidigare skuldförda investeringsbidrag

Enligt rekommendation RKR R2 Intäkter, får endast offentliga bidrag initialt skuldredovisas för att sedan successivt intäktsredovisas över tillgångens nyttjandeperiod. Regionen har enbart skuldredovisat offentliga bidrag.

Jämförelsetalen för föregående år har omräknats enligt de nya redovisningsprinciperna.

För att tydliggöra effekterna av de ändrade redovisningsprinciperna återfinns i årets balans- och resultaträkning förutom omräknade jämförelsetal för

2018 även motsvarande uppgifter från 2018-års årsredovisning.

I övrigt följer redovisningsprinciperna i delårsboks slutet i allt väsentligt redovisningsprinciperna i årsredovisningen.

Regionen har inte konsoliderat de verksamheter som bedrivs i bolagsform i delårsrapporten utan har bedömt att det är tillfyllest med en kort beskrivning av resultat och ställning för dessa.